

MAUREEN KILIAAN MAAKTE EEN ROOTSREIS NAAR

We gaan gegarandeerd

HET LAND VAN HAAR OUDERS

weer een keertje terug'

Maureen Kiliaan (59) had nooit de behoefte het land van haar ouders te bezoeken, ook al was het een grote wens van haar vader dat ze een keer naar zijn geboortegrond zou gaan.

Maar toen haar partner Dave de Sadeleer graag de urn met as van zijn overleden moeder naar huis wilde brengen ging ze overstag. Het werd een emotionele en onvergetelijke kennismaking met het land van haar ouders. Lees mee in het tweede deel van haar reisdagboek.

door **Maureen Kiliaan** beeld **Dave de Sadeleer**

Maureen en Dave in de Kraton van Yogya

‘Mijn opa was vertaler aan de Kraton van Solo en overleed in het Jappenkamp’

Yogyakarta

We laten Magelang achter ons, waar we veel mooie herinneringen hebben gemaakt. We schieten nog wat kiekjes tijdens het ontbijt, omdat Rumah Dharma zo ontzettend mooi is gelegen. Dave heeft het niet op insecten en juist hij had een megagrote tor als verstekeling in zijn koffer, die is meegereisd vanuit onze vorige bestemming!

Over binnenwegen richting Yogyakarta gereden, langs en door mooie natuurgebieden. We vragen aan Yusuf goede tips en na advies te hebben gegeven, eindigt hij altijd met: it's all up to you. Vanmiddag heeft Yusuf ons ook uitgebreid uitleg gegeven over het leven hier in Indonesië. De salarissen, de prijzen van huurwoningen, de levensstandaard van de bevolking met de modale inkomens en nog veel meer. Interessant om te horen en wat zijn wij dan toch een gezegend volk.

Verrassing is ons hotel in Yogyakarta, waar we vijf nachten verblijven. Helemaal blij, het is geen straf om hier te verblijven. De avond doorgebracht in een gezellig eetcafé met een leuk sfeertje en livemuziek, die ons deed denken aan het Indo Rock tijdperk van onze oudere broers en ooms.

Solo/Surakarta

Hier zijn we dan. Op de grond waar mijn beide oma's en opa's hebben gewoond en ook de geboorteplaats van mijn moeder en peetoom (Eugène Kiliaan). Mijn peetoom was helemaal idolaat van de Kraton van Solo, dat was zijn grootste passie. Zijn vader, dus mijn opa, was vertaler aan de Kraton (paleis) en overleden in het Jappenkamp. Hij was in dienst van Pakubuwono X, de susuhunan, Indisch inlandse vorst (keizer) van Surakarta/Solo. Ik hoorde vele verhalen van mijn peetoom over zijn vader en vandaag was het voor mij dus een heel bijzondere dag om de Kraton te mogen bezoeken.

Na een rit van twee uur stonden we voor de Kraton Hadiningrat. Yusuf onze gids was mega enthousiast en legde vol trots aan een aantal medewerkers uit, dat ik de kleindochter ben van de

Gamelanorkest in de Kraton van Yogya

voormalige vertaler verbonden aan de Kraton. Onze gids van de Kraton nam de tijd voor ons, om uitgebreid over de geschiedenis van de Kraton te vertellen, specifiek over Pakubuwono X. Dave moest uit respect een sarong aan trekken en ik moest op blote voeten lopen. Het zand op de binnenplaats komt deels uit de Indische oceaan en deels is het as van de vulkaan gunung Merapi. We vernamen dat de bomen die daar staan zijn geplant door Pakubuwono X, in de periode dat mijn opa daar werkte. Een eeuw geleden, hoe bizar...

Verder zijn we getuige geweest van de wisseling van de wacht. Je waant je in een vorige eeuw. Solo staat bekend om zijn tradities en ceremonies. Aan het einde van de tour was het zelfs zo dat locals met ons op de foto wilden, in plaats van andersom. Het moet niet gekker worden... Tot zover een stukje familiegeschiedenis.

In het centrum van Solo ligt naast deze Kraton nog een kleinere kraton, die van een familielid van de sultan van Solo is, de sultan Mangkunagara. Mijn andere opa was eigenaar van een batikfabriek in Solo, genaamd Gottlieb, maar heb daar op dit moment nog niet voldoende informatie over kunnen vinden.

Helaas hadden we te weinig tijd om naar de lokale markt te gaan: Pasar Klewer, van oudsher bekend in Solo.

Kraton Yogyakarta

En door... wat staat er op de planning vandaag? We laten ons weer verrassen. Next step is een bezichtiging van de Kraton in Yogyakarta, een bezoek aan een batikfabriek en een rondleiding door een zilversmederij. Het leuke van reizen is dat je nieuwe contacten legt met locals en internationale toeristen. Zo hebben we kennis gemaakt met een aardig Australisch stel in het hotel. We hebben tips uitgewisseld over bezienswaardigheden en gezellige restaurantjes. Geen enkele dag is hetzelfde, elke dag is een avontuur. Laten we beginnen met het straatbeeld in de jalan Malioboro, in het centrum van Yogyakarta. Veel warungs (eettentjes) langs de kant van de weg, winkels en livemuziek. We beginnen de dag met een bezoek aan de Kraton in Yogyakarta, dat stond al langer op mijn lijstje, met name de traditionele kleding en gamelanmuziek heeft me altijd al gefascineerd. Gisteren moest Dave een sarong aan en vandaag mocht hij niet naar binnen in een hemd (singlet), dus maar snel een batikblouse gekocht, die hem wonder boven wonder ook nog goed stond. Deze Kraton is veel mooier dan die van Solo, maar in beide paleizen is veel geschiedenis gemaakt. Deze Kraton is eigendom van de huidige sultan Hamengkubuwono X. We waren net op tijd om de wajang kulit voorstelling nog mee te kunnen pikken. Dat is een schimmenspel met op de achtergrond mystieke gamelan-muziek. We kwamen een groep Nederlanders tegen met een gids van Foxreizen, die Yusuf natuurlijk ook weer kende. Het is mooi om te horen dat de toeristen ieder hun eigen verhaal hebben, wat hen naar Indonesië brengt. Verder troffen we een groep studenten die 120 km moesten reizen om de kraton te bezoeken. Ze waren helemaal lyrisch om ons te zien, dari belanda (uit Holland) en in plaats van dat wij hen wilden fotograferen, werden de rollen omgedraaid en vonden ze óns juist een bezienswaardigheid. Vervolgens naar een lokale batik-fabriek (een pareltje in een smal steegje, waar we zonder Yusuf nooit zouden zijn terechtgekomen). Helemaal lost in the shop... Ze verkochten mooie handmade batik schilderijen. Dave had al snel een mooi schilderij op het oog. Het personeel bestond uit lieve mensen, die uitgebreid de tijd

Kraton Hadiningrat in Solo

‘We liepen op de plek waar mijn ouders bij het altaar elkaar het jarwoord gaven’

namen om een praatje te maken. Tevens waren we op zoek naar batik tafelkleden en loro blonyo beelden. Loro Blonyo staat voor onafscheidelijk paar, volgens de Javaanse traditie. We vinden het een mooi symbool om dit hier in Yogyakarta te kopen als souvenir. Tevens steunen we hier de lokale families en gaat de opbrengst niet naar een mega concern. We gunnen deze mensen het geld en stonden na twee uur weer buiten, met onze aankopen. Helemaal blij en de familie was ook heel dankbaar. Natuurlijk kennen we de kunst van afdingen (tawar in het Bahasa Indonesia) en kregen 15 procent korting.

Daarna nog even langs Kota Gede, een rondleiding door de zilverfabriek, een begrip hier in Yogyakarta. Er bleef letterlijk en figuurlijk een ring aan mijn handen plakken. Na dit mooie, maar eenvoudige sieraad te hebben gescoord, terug naar het hotel om ons op te frissen, want om 19.00 uur hadden we afgesproken met een pr-medewerkster/krontjong zangeres van hotel Inna Garuda aan de Malioboro. Zij is een kennis van mijn ouders en broer. Ze woont hier in Yogyakarta en was enthousiast om ons te zien. We hebben vanavond samen met haar gegeten bij restaurant Bu Ageng en troffen ook het Australisch echtpaar aan. Ik had het visitekaartje van het restaurant aan hen laten zien en dit was al de tweede opeenvolgende dag dat ze daar gingen eten. Hoe leuk is reizen!

Semarang

Happy birthday in heaven, papa. Vandaag gaf ik mijn vader het mooiste verjaardagcadeau ooit. Zijn grootste wens was dat zijn dochter naar Indonesië zou gaan, and here I am! Alsof het dan

Kelapa muda verkoper in Semarang

De katholieke kerk in Semarang waar Maureens ouders trouwden

ook zo moest zijn, we gingen vandaag naar Semarang, op de verjaardag van mijn vader. Niet bewust gepland, maar het kwam toevallig zo uit qua programma. Onderweg gestopt voor een drankje midden in de natuur en een loempia Semarang gegeten. Semarang, de geboorteplaats van mijn vader, waar hij is opgegroeid tot zijn 28ste. Mijn moeder was dertig toen ze vertrokken uit Nederlands-Indië om naar Nederland te gaan. We hebben een mis bijgewoond in de kerk waar mijn ouders zijn getrouwd in 1955. We liepen op de plek waar mijn ouders bij het altaar elkaar het ja-woord gaven. Met die gedachte kwamen mijn emoties naar boven. Gelukkig wist Dave

me goed te troosten met de mededeling dat mijn vader trots zou zijn op zijn dochter, dat ze hier nu staat... dat meisje dat nooit op vakantie naar Indonesië wilde gaan... Overmand door de emoties van gisteren mezelf vandaag weer herpakt, met een lijst aan adressen waar mijn ouders hebben rondgelopen. Het huis waar mijn oma met haar dertien kinderen heeft gewoond aan jalan Lampersari heeft plaats gemaakt voor een notariskantoor. Daarna bezochten we de locatie van het kantoor waar mijn vader heeft gewerkt, genaamd Linde Teves, en het katholieke jongensweeshuis waar mijn vader drie jaar verbleef (we waren weer een bezienswaardigheid, dit keer voor de weeskinderen uit Papoea Nieuw-Guinea die in het weeshuis verbleven). Ik snap nu ook beter de gedrevenheid van mijn vader om familieleden die elkaar jarenlang kwijt zijn geraakt op te sporen en te herenigen. Gewandeld langs het katholieke meisjesweeshuis waar mijn tantes tijdelijk hebben gewoond. Pasar Peterongan, de buitenmarkt waar mijn vader met oma boodschappen deed, het spoorweggebouw met de duizend deuren (Lawang Sewu), waar mijn oom heeft gewerkt als boekhouder. Dave zei bij het opstaan: verdrietig zijn mag. Als je niet emotioneel bent, of het raakt je niet, dan klopt er iets niet. Ik laat de emoties maar gewoon binnen komen.

Gebouw van de Nederlands Indische Spoorwegmaatschappij in Semarang

Rijstvelden op Java

Herkenning

Indonesië heeft ruim 17.000 eilanden, wij bezoeken er maar twee. Java is 132.000 km² groot en is daarmee het meest bevolkte eiland ter wereld. Semarang, aan de Javazee, ontwaakt deze ochtend. De straten zijn rustig, we zien de bevolking sporten, fietsen en joggen. Elke zondag tot 9 uur is het bij de rotonde voor het hotel autovrij. Yusuf maakte vanmorgen oprecht onbewust een compliment. Onze reis voelde voor hem niet als werk, maar ook als vakantie. Hij is al dertig jaar gids, de laatste tien jaar voor reisbureau Dari-Java. Hij heeft met ons een band opgebouwd, omdat we twee weken intens met elkaar zijn opgetrokken. Vanwege ons Indisch-zijn veel herkenning. Gepraat over diverse onderwerpen en veel gelachen (zelfde humor). Oh ja, en niet te vergeten, ook een paar keer verkeerd gereden omdat we zo gezellig aan het ngobrol (kletsen) waren. Onze kennis is vergroot wat betreft de cultuur, geloof, bevolking, het leven, de economie, de taal en geschiedenis. We kunnen zeggen dat we er een vriend bij hebben gekregen, helaas op afstand. We houden contact via onze groepsapp en hopen van beide kanten dat het niet verwatert.

We benutten deze dag met het zoeken naar de sporen van mijn vader en oma. Hier hebben zij bijna een eeuw geleden hun jeugd doorgebracht. Ik ken de verhalen van mijn ouders, maar heb er nu een beeld bij. Lunchen bij de Spiegel, in het oude centrum van Semarang, met veel Nederlandse invloeden. We vielen binnen bij een kerkdienst in een andere kerk, waar mijn vader misdienaar is geweest en waar mijn oudste broer is gedoopt, dus pikten die kerkdienst nog even mee. Nog een laatste diner met Yusuf, in de Gordel van Smaragd. Dave en ik hadden een lekkere nasi goreng en Yusuf en ik gingen voor een ikan bakar, een gegrilde gurami (vis). Java achterlatend met een koffer vol indrukken, herinneringen aan de

Dari-Java

Maureen en Dave maakten hun rootsreis via Dari-Java, een kleinschalig reisbureau met een eigen lokale vestiging in Bandung. Door hun vele lokale contacten kun je ook overnachten bij lokale families. Zo leer je het echte leven in Indonesië kennen. Dit kan bijvoorbeeld bij de familie van Sifa Silvana (mede-eigenaar Dari-Java), bij haar zus Sarah en familie in Bandung. Kijk voor meer informatie op dari-java.nl

roots van onze ouders en ontmoetingen met de locals. Hierna zijn we nog een week naar Bali gegaan, om alle intense indrukken te laten bezinken en na te genieten.

Gezegend en dankbaar

Bij thuiskomst, bij het nalezen en bekijken van onze Polarsteps, wisten we dat we veel locaties nog niet hebben gezien. Een goede reden om weer een keertje terug te gaan. We begonnen de reis met de roots van Dave en eindigen met mijn roots, wat hebben we mooie herinneringen gemaakt. Opgegroeid in Nederland met Indische achtergrond, waar respect, normen en waarden hoog in het vaandel staan. Best of both worlds.

Last but not least: Dave, mijn reis-, en levenspartner: zonder hem had ik deze reis nooit gemaakt en was de grootste wens van mijn vader nooit in vervulling gegaan. Mijn vader zou hem erg dankbaar zijn (match made in heaven). Gezegend en dankbaar dat we deze reis samen hebben mógen en kúnnen maken en dat we alle bijzondere momenten samen mochten delen. Het was een hele belevenis en voelde alsof onze ouders ons de hele reis hebben begeleid en vergezeld. Pap, ik had vroeger beter naar jou moeten luisteren, want wat is het toch een prachtig land, met een bijzondere cultuur en respectvolle mensen. En ja, je hebt helemaal gelijk, dat je altijd zei: als je een keer bent geweest, dan ga je gegarandeerd weer een keertje terug. ★

Straatbeeld in Semarang

